Objektno orijentirano programiranje

12. Upotreba vlastitih klasa s Javinim okvirom kolekcija. Komparatori.

Creative Commons

You are free to

- **Share** copy and redistribute the material in any medium or format
- Adapt remix, transform, and build upon the material

under the following terms

- **Attribution** You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
- NonCommercial You may not use the material for commercial purposes.
- **ShareAlike** If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

Korištenje vlastitih klasa u kolekcijama

- U prethodnim primjerima ključevi u mapama te elementi lista i skupova bili su ugrađeni tipovi (String, Integer, ...)
- U primjerima koji slijedi bit će prikazano što je potrebno da bi se u kolekcijama mogle koristiti vlastite klase
 - Primjeri započinju jednostavnom implementacijom klase Student koja se kroz primjeri proširuje nadjačavanje metoda equals, hashcode, implementacijom sučelja Comparable, ...

Inicijalna verzija klase Student

12_.../hr/fer/oop/collections_and_customclasses/Student.java

Inicijalna verzija sadrži konstruktor s 3 argumenta (prezime, ime te id studenta) i nadjačanu metodu *toString*. Naknadne verzije će imati i neke druge članove, ali umjesto pisanja klase ispočetka, u primjerima će klasa Student biti naslijeđena, varijable označene *protected final*, a *getteri* označeni s *public final*

```
public class Student {
                                                       <<Java Class>>
                                                        Student
   public Student(String lastName, String
                                               hr.fer.oop.collections and customclasses
       firstName, String studentID) {

√ lastName: String

               this.lastName = lastName;
                                                firstName: String
               this.firstName = firstName;
               this.studentID = studentID;
                                                Student(String,String,String)
  @Override
                                                getFirstName():String
   public String toString() {
                                                return String.format("(%s) %s %s",
                                                getStudentID():String
          studentID, firstName, lastName);
                                                toString():String
```

Zajedničke metode u primjerima – ispis kolekcije

- U primjerima se obavlja ispis skupa ili liste studenata pa je ispis premješten u parametriziranu statičku metodu klase Common
 - Primijetiti da je parametrizirana samo metoda printCollection, a ne i sama klasa Common
 - U kolekcijama će biti objekti klasa izvedenih iz klase Student, ali budući da se ispis svodi na iteriranje kroz kolekciju i poziv metode toString() što je primijenjivo na sve klase nije potrebno stavljati ograničenje T extends Student

Zajedničke metode – punjenje kolekcije (1)

 U svakom od primjera kolekciju treba popuniti podacima, primjerice kodom nalik sljedećem

```
public static void fillStudentsCollection(Collection<Student> col) {
   Student s1 = new Student("Black", "Joe", "1234567890");
   Student s2 = new Student("Poe", "Edgar Allan", "2345678901");
   ...
   col.add(s1);
   col.add(s2);
...
```

- Problem s ovim pristupom je što primjeri koriste drugačiju verziju klase Student, preciznije primjer 2 će koristiti klasu Student2 koja je naslijedila klasu Student, primjer X će koristi klasu StudentX i sl.
 - Posljedično konstruktor new Student nije dobar za primjer 2, new Student2 nije dobar za primjer x itd..., pa bi u svakom primjeru morali pisati new StudentX gdje je StudentX klasa specifična za taj primjer iako svi konstruktori imaju iste argumente i rade isto

Zajedničke metode – punjenje kolekcije (2)

Želimo postići sljedeće

gdje svaka potklasa klase Student ima konstruktor s 3 argumenta

 Ideja (u ovom obliku) nije provediva, jer (u Javi) nije moguće instancirati generički tip s new

Zajedničke metode – punjenje kolekcije (3)

 Rješenje je definirati funkcijsko sučelje s metodom čiji je smisao da kreira novi objekt (klase izvedene iz klase Student) temeljem tri argumenta.

```
@FunctionalInterface
public interface StudentFactory <S extends Student> {
   S create(String lastName, String firstName, String studentID);
}
```

- Metode koje kreiraju novi objekte kao alternative korištenju operatora new nazivaju se metode tvornice (engl. factory methods)
- Ovo sučelje može se implementirati lambda izrazom, npr.

```
StudentFactory<Student> factory =
    (last, first, id) -> new Student(last, first, id);
```

12_.../example1/ArrayListMain.java

Zajedničke metode – punjenje kolekcije (4)

Definirano funkcijsko sučelje StudentFactory

```
@FunctionalInterface
public interface StudentFactory <S extends Student> {
   S create(String lastName, String firstName, String studentID);
}
```

može se implemtirati lambda izrazom,

```
StudentFactory<Student> factory =
     (last, first, id) -> new Student(last, first, id);
```

ali i referenciranjem odgovarajuće metode (tj. metode koja prima 3 stringa te vraća "studenta" 12_.../example1/ArrayListMain.java

 Na prvu izgleda kao da takva metoda ne postoji, ali upravo to će biti konstruktori koji se nalaze u primjerima

```
StudentFactory<Student> factory = Student::new;
```

Zajedničke metode – punjenje kolekcije (5)

 Koristeći prethodno definirano sučelje, sad je moguće napisati generičku varijantu metode za popunjavanje sadržaja kolekcije

```
@FunctionalInterface
public interface StudentFactory <S extends Student> {
   S create(String lastName, String firstName, String studentID);
}
```

Primjer 1. Pretraživanje liste

- Tražimo element za kojeg mislimo da bi trebao biti u listi, ali on ne biva pronađen
 - Taj element nije onaj kojeg smo stavili u listu, već je samo identičnog sadržaja!

```
I have following students:
(1234567890) Joe Black
(2345678901) Edgar Allan Poe
(3456789012) Immanuel Kant
(0123456789) Joe Rock
(5687461359) Joe Black
```

Poe present: false

12_.../collections_and_customclasses/example1/ArrayListMain.java

Kako radi pretraga u listi?

- Klase ArrayList (i LinkedList) implementira contains(x) na način da prolazi kroz sve elemente liste i nad svakim elementom e te liste poziva e.equals(x)
 - ako metoda equals vrati true, metoda contains vrati true
 - ako niti jedan element nije jednak traženom, metoda vraća false
 - pogledati ovo direktno u kôdu klase ArrayList!
 - pogledajte kako su u klasi ArrayList implementirane metode indexOf(x) te lastIndexOf(x)
 - Hoće li te metode raditi?
- Metoda equals je naslijeđena iz klase Object i u primjeru 1 nije bila nadjačana

Uporaba vlastitih klasa u Javinom okviru kolekcija: pravilo 1

- Da bi se primjerci naših klasa mogli ispravno koristiti u Javinom okviru kolekcija, treba nadjačati metodu equals(x)
 - inače se koristi usporedba referenci
- Pitanje "kada su dva primjerka jednaka" je pitanje koje treba razriješiti tijekom modeliranja objekata domene
 - Nije nužno da su svi atributi jednaki, npr. može se pretpostaviti da su dva studenta jednaka ako im je jednak identifikator

Pretraživanje liste - "popravljena verzija"

 ArrayList i dalje koristi equals, ali klasa Student2 ima nadjačanu metodu equals, tako da uspoređuje studente po id-u

```
I have following students:
(1234567890) Joe Black
(2345678901) Edgar Allan Poe
(3456789012) Immanuel Kant
(0123456789) Joe Rock
(5687461359) Joe Black
```

12_... example2/ArrayListMain.java

Poe present: true

```
List<Student2> students = new ArrayList<>();
Common.fillStudentsCollection(students, Student2::new);

System.out.println("I have following students:");
Common.printCollection(students);

Student2 s = new Student2("Poe", "Edgar Allan", "2345678901");
System.out.println("Poe present: " + students.contains(s));
```

Primjer 2. Pretraživanje kolekcije HashSet

- Klasa Student2 ima implementiran equals, ali se elementi umjesto u listu pospremaju u skup implementiran kao HashSet.
- Program ispisuje false
 - Razlog leži u načinu kako HashSet određuje gdje tražiti element
 - Elementi su smješteni po "pretincima",
 a pretinac se određuje temeljem
 metode hashCode
 12 ... /example

```
I have following students:

(0123456789) Joe Rock
(2345678901) Edgar Allan Poe
(1234567890) Joe Black
(3456789012) Immanuel Kant
(5687461359) Joe Black
eljem

12_.../example2/HashSetWain.java
```

```
Set<Student2> students = new HashSet<>();
Common.fillStudentsCollection(students, Student2::new);
System.out.println("I have following students:");
Common.printCollection(students);
Student2 s = new Student2("Poe", "Edgar Allan", "2345678901");
System.out.println("Poe present: " + students.contains(s));
```

Uporaba vlastitih klasa u Javinom okviru kolekcija: pravilo 2

- Da bi se primjerci vlastitih klasa mogli ispravno koristiti u Javinom okviru kolekcija, nužno je da klasa nadjača metodu hashCode() i time specificira način na koji se temeljem "sadržaja" generira sažetak
- Pitanje "što se uzima u obzir pri računanju sažetka" je pitanje koje treba razriješiti tijekom modeliranja objekata domene
 - Važno je pri tome poštivati ugovor između metoda hashCode i equals: ako equals kaže da su dva objekta jednaka, tada njihovi sažetci moraju biti jednaki
- Uočiti da treba vrijediti:
 - ako su sažetci jednaki, objekti ne moraju biti
 - ako sažetci nisu jednaki, tada objekti sigurno nisu jednaki
- hashCode treba implementirati tako da ravnomjerno raspoređuje elemente po pretincima

Primjer 3. – HashSet + hashCode, ali bez equals

- Student3 ima hashCode(), ali nema equals
 - Posao izračuna sažetka svedemo na sažetak id-a
 - Pretinac je ispravno određen, ali on može (0123456789) Joe Rock imati više elemenata, a za pretragu unutar (5687461359) Joe Black pretinca koristi se equals

```
I have following students:
(1234567890) Joe Black
(2345678901) Edgar Allan Poe
(3456789012) Immanuel Kant
(0123456789) Joe Rock
(5687461359) Joe Black
```

Poe present: false

12_... example3/HashSetMain.java

```
Set<Student3> students = new HashSet<>();
Common.fillStudentsCollection(students, Student3::new);

System.out.println("I have following students:");
Common.printCollection(students);

Student3 s = new Student3("Poe", "Edgar Allan", "2345678901");
System.out.println("Poe present: " + students.contains(s));
```

Pravilo 3. Nadjačati i equals i hashcode

 Uz metodu hashCode() nužno je imati uparenu i metodu equals(x) pri čemu obje razmatraju identične atribute

```
public class Student4 extends Student {
   public Student4(String lastName, String firstName, String id) {
       super(lastName, firstName, id);
                                              12 ... example4/Student4.java
  @Override
   public boolean equals(Object obj) {
       if(!(obj instanceof Student4)) return false;
       Student4 other = (Student4)obj;
       return this.studentID.equals(other.studentID);
  @Override
   public int hashCode() {
       return this.studentID.hashCode();
```

Razvojne okoline omogućavaju brzo generiranje obje metode

Java records

- U primjerima klase Student* imaju nepromjenjive varijable, odgovarajuće gettere, i nadjačane equals, hashcode i toString()
- Od Jave 14 za takve situacije može se koristiti posebna, ograničena varijanta klase koja se naziva record
 - Record je klasa koja se ne može naslijediti i s nepromjenjivim atributima za koju prevodilac automatski generira članske varijable i istoimene gettere (bez prefiksa get) te konstruktor koji ih inicijalizira

```
record Student(String lastName, String firstName, String studentID) {
    ... ostalo prema potrebi
}
12_... records/Student.java
```

- equals se svodi na usporedbu svih članova, toString vraća string koji u uglatim zagradama navodi vrijednosti varijabli, a hashcode ima implementaciju kompatibilnu s equals.
- Više na https://docs.oracle.com/en/java/javase/14/language/records.html i https://www.baeldung.com/java-record-keyword

Primjer 4. Pretraživanje kolekcije *TreeSet*

- Ponovimo prethodni primjer, ali sada kao implementaciju skupa odaberemo TreeSet
 - Klasa Student ima i hashCode i equals
- Što će biti rezultat ispisa metode main u TreeSetMain ?

```
public class TreeSetMain {
    public static void main(String[] args) {
        Set<Student4> students = new TreeSet<>();
        Common.fillStudentsCollection(students, Student4::new);
        System.out.println("I have following students:");
        Common.printCollection(students);

        Student4 s = new Student4("Poe", "Edgar Allan", "2345678901");
        System.out.println("Poe present: " + students.contains(s));
}
```

12_CollectionsAndCustomClasses/hr/fer/oop/collections_and_customclasses/example4/TreeSetMain.java

Pretraga kolekcije *TreeSet* zahtijeva usporedbe

Rezultat je iznimka:

- Klasa TreeSet nekako mora moći uspoređivati objekte (u smislu veći, manji, jednak) kako bi izgradio stablo
 - stoga pretpostavlja da predani objekt implementira sučelje Comparable koje je osmišljeno upravo u tu svrhu i pokušava objekt ukalupiti
 - student ne implementira to sučelje pa ukalupljivanje pukne uz iznimku

Dva način izvedbe uspoređivanja

- 1) Možemo definirati prirodan poredak studenata
 - klasa Student mora implementirati sučelje Comparable i metodu compareTo
 - time se definira način na koji se studenti uspoređuju
 - ovakav poredak nazivamo prirodan poredak objekata te vrste, odnosno kažemo da je definiran prirodni komparator
 - Prirodni komparator je konzistentan s equals ako i samo ako
 e1.compareTo(e2) == 0 vraća istu logičku vrijednost kao i
 e1.equals(e2) za svaki e1 i e2 klase čiji je to prirodni komparator.
- Konstruktoru klase TreeSet možemo dati referencu na vanjski komparator
 - objekt čija klasa implementira sučelje Comparator te ima metodu compare koja prima reference na dva objekta, uspoređuje ih i vraća rezultat usporedbe

Sučelja Comparable i Comparator

Sučelje Comparable

```
public interface Comparable<T> {
    public int compareTo(T o);
}
```

Sučelje Comparator

```
public interface Comparator<T> {
   int compare(T o1, T o2);

   //te još niz defaultnih metoda od Jave 1.8
}
```

- Metoda compareTo uspoređuje trenutni objekt s predanim, a metoda compare uspoređuje prvi argument s drugim
 - ako je prvi (trenutni) manji od drugog (predanog), treba vratiti (bilo koju) negativnu vrijednost
 - ako su jednaki, treba vratiti 0
 - ako je prvi veći od drugog, treba vratiti (bilo koju) pozitivnu vrijednost

Primjer 5. Implementacija prirodnog poretka

 Nadograđujemo klasu Student implementacijom sučelja Comparable tako da prirodni poredak bude konzistentan s metodom equals

12_CollectionsAndCustomClasses/hr/fer/oop/collections_and_customclasses/example5/Student.java

Ostatak koda ostaje nepromijenjen

Primjer 6. Pisanje vlastitog komparatora

- Komparator nastaje implementacijom sučelja Comparator što se može napraviti zasebnom ili anonimnom klasom ili korištenjem lambda izraza
 - Primjer sa zasebnom klasom

```
public class StudentComparator implements Comparator<Student> {
    @Override
    public int compare(Student s1, Student s2) {
        return s1.getStudentID().compareTo(s2.getStudentID());
    }
}
```

12_CollectionsAndCustomClasses/hr/fer/oop/collections_and_customclasses/example8/*.java

U glavnom programu TreeSet stvorimo predajući instancu komparatora

```
Set<Student4> students = new TreeSet<>(new StudentComparator());
```

Umjesto posebne klase, mogli smo koristiti lambda izraz

```
Set<Student4> students = new TreeSet<>((s1, s2) ->
s1.getStudentID().compareTo(s2.getStudentID()));
```

Složenije usporedbe objekata

- U prethodnim primjerima usporedba se vršila samo po JMBAG-u. Ovaj komparator usporedbu vrši prvo po prezimenu, pa potom po imenu, pa ako je i to isto, onda po id-u?
 - Omogućit će ispis studenata sortiranih po prezimenu pri iteriranju po
 TreeSetu
 12_CollectionsAndCustomClasses/.../example7/StudentComparator.java

```
public class StudentComparator implements Comparator<Student4> {
    @Override
    public int compare(Student4 s1, Student4 s2) {
        int r = s1.getLastName().compareTo(s2.getLastName());
        if (r != 0) {
            return r;
        r = s1.getFirstName().compareTo(s2.getFirstName());
        if (r != 0) {
            return r;
        return s1.getStudentID().compareTo(s2.getStudentID());
```

Novi komparator kao dekorator postojećeg

- Što ako želimo usporedbu u suprotnom smjeru tako da iteriranje daje poredak studenata silazno, a ne uzlazno?
 - Možemo napisati novi (skoro isti) komparator
- Bolje rješenje → napisati novi (generički) komparator koji u konstruktoru prima referencu na postojeći komparator, pamti ga (omata ga) i u nadjačanoj metodi compare pita omotani komparator za usporedbu, ali vrati suprotnu vrijednost čime okreće poredak
- Ovaj način proširenja funkcionalnosti definiranjem nove klase koja nasljeđuje klasu ili sučelje čiju instancu prima u konstruktoru i pamti, a zatim u nadjačanim metodama koristi omotanu instancu uz dodatni kod za novu funkcionalnost poznat je u oblikovnim obrascima pod nazivom dekorator

Primjer dekoratora za usporedbu studenata

 Kôd je jednostavan i primijenjiv za bilo koji komparator, ne samo za komparator studenata, pa je napisani generički komparator

```
public class ReverseComparator<T> implements Comparator<T> {
    private Comparator<T> original;

    public ReverseComparator(Comparator<T> original) {
        this.original = original;
    }

    @Override
    public int compare(T o1, T o2) {
        int r = original.compare(o1, o2);
        return -r;
    }
}
```

12_CollectionsAndCustomClasses/hr/fer/oop/collections_and_customclasses/example7/ReverseComparator.java

Dobiveni komparator može se primjenjivati na bilo koji prethodno napisani!

Primjer upotrebe dekoriranog komparatora

 Stvorimo komparator za studente, a onda na osnovu toga stvorimo primjerak reverznog komparatora

```
public static void main(String[] args) {
   StudentComparator comparator = new StudentComparator();
   Comparator<Student4> reverse = new ReverseComparator<> (comparator);
   Set<Student4> students = new TreeSet<> (reverse);

Common.fillStudentsCollection(students, Student4::new);
   System.out.println("I have following students:");
   Common.printCollection(students);
}
```

12_CollectionsAndCustomClasses/hr/fer/oop/collections_and_customclasses/example7/Main.java

- Studenti su sada ispisani sortirano silazno po prezimenu
 - obrnuto od onoga kako je navedeno u metodi compare u hr.*.example9.StudentComparator

```
I have following students:
(0123456789) Joe Rock
(2345678901) Edgar Allan Poe
(3456789012) Immanuel Kant
(5687461359) Joe Black
(1234567890) Joe Black
```

Ugrađeni reverzni komparatori

- Umjesto pisanja vlastitog reverznog komparatora mogu se koristiti već ugrađene metode u Javi
 - od Jave 8 sučelje Comparator sadrži default metodu koja vraća reverzni komparator postojećeg komparatora, pa se može pisati:

```
Comparator<Student> reverse = comparator.reversed();
```

 klasa Collections nudi statičku metodu reverseOrder koja prima referencu na komparator i vraća reverzni komparator

```
Comparator<Student> reverse =
   Collections.reverseOrder(comparator);
```

 ako klasa implementira sučelje Comparable, onda možemo koristiti Collections.<T>reverseOrder()

```
Comparator<Student> reverse = Collections.reverseOrder();
```

 što vraća reverzni komparator komparatora definiranim kroz implementaciju sučelja Comparable

Višestruki kriteriji sortiranja

- Ponekad je u programima potrebno podržati sortiranje po više kriterija koje korisnik može podesiti tijekom izvođenja
- Razmotrimo klasu koji ima 4 atributa
 - sortiranje možemo napraviti na 4! načina ako gledamo samo redoslijed atributa koje ćemo razmatrati
 - ako uzmemo u obzir da po svakom atributu možemo još sortirati "prirodno" ili obrnutim poretkom, broj kombinacija se penje na 2⁴*4!, što je 384
 - nema smisla pisati toliko različitih (gotovo identičnih) komparatora

Kako realizirati višestruku usporedbu po nepoznatim kriterijima?

- Kako realizirati višestruku usporedbu, ako u trenutku izrade klase nije poznati kriterij za usporedbu?
- Ideja: dovoljno je napisati
 - Po jedan prirodni komparator za svaku od varijabli (uz pretpostavku da su različitog tipa) ili jedan generički komparator koji se za usporedbu oslanja na prirodan poredak samih objekata
 - Dekorator: generički komparator koji možemo koristiti za okretanje redoslijeda usporedbe
 - Dekorator: generički komparator kojemu možemo predati listu drugih komparatora i koji za usporedbu proziva svaki od predanih komparatora
- Imamo li ovo, u kôdu možemo trivijalno složiti bilo koju usporedbu

Konstruktori kompozitnog komparatora (1)

 Modeliramo kompozitni komparator da može primiti <u>varijabilni</u> <u>broj komparatora</u> istog tipa koje onda pohrani u vlastitu listu.

```
public class CompositeComparator<T> implements Comparator<T> {
  private List<Comparator<T>> comparators;
  @SafeVarargs
  public CompositeComparator(Comparator<T>... comparators) {
    this.comparators = new ArrayList<> (comparators.length);
    Collections.addAll(this.comparators, comparators);
    // or instead we can do this like
    //(Comparator<? super T> c : comparators) {
    // comparators.add(c);
```

12_CollectionsAndCustomClasses/hr/fer/oop/collections_and_customclasses/example8/CompositeComparator.java

Konstruktori kompozitnog komparatora (2)

 Modeliramo kompozitni komparator da može primiti <u>listu</u> bilo kojih komparatora istog tipa.

```
public class CompositeComparator<T> implements Comparator<T> {
    ...
    public CompositeComparator(List<Comparator<T>> comparators) {
        this.comparators = new ArrayList<>(comparators.size());
        this.comparators.addAll(comparators);
    }
        12_CollectionsAndCustomClasses/.../collections_and_customclasses/example8/CompositeComparator.java
}
```

- Načelno, svugdje u klasi CompositeComparator<T> umjesto Comparator<T> moglo je pisati Comparator<? super T>
 - na taj način bi omogućili da se može predati i lista komparatora neke nadređene klase. Npr. da smo *CompositeComparator* parametrizirali po klasi *ForeignStudent* koji nasljeđuje klasu *Student*, onda bi valjan komparator u parametrima bio i *Comparator<Student>*, a ne samo *Comparator<ForeignStudent>*

Implementacija usporedbe u kompozitnom komparatoru

 Kompozitni komparator uzima jedan po jedan komparator iz liste i završava s usporedbom kad se pojavi prvi komparator po kojem elementi nisu isti ili kad iscrpi sve komparatore

```
public class CompositeComparator<T> implements Comparator<T> {
  @Override
  public int compare(T o1, T o2) {
    for (Comparator<T> c : comparators) {
       int r = c.compare(o1, o2);
       if (r != 0) {
         return r;
    return 0;
 12_CollectionsAndCustomClasses/hr/fer/oop/collections_and_customclasses/example8/CompositeComparator.java
```

Primjer višestrukog sortiranja na klasi Student

- Osim prirodnog komparatora (iz klase Student5 implementacijom sučelja Comparable na način da uspoređuje identifikatore) mogu se definirati i pojedinačni komparatori
 - tri statičke varijable koje predstavljaju primitivne komparatore po pojedinom atributu
 - Modelirani su kao lambda izrazi (kraće i jednostavnije u odnosu na zasebne klase)

Primjer 8. upotreba kompozitnog komparatora

- Studente treba poredati silazno po imenu
 - Ako dva studenta imaju isto ime, treba ih poredati po prezimenu uzlazno
 - Ako dva studenta imaju isto ime i prezime, poredati po prirodnom komparatoru (u ovom slučaju to je usporedba identifikatora)
 - Prirodni komparator može se dobiti korištenjem statičke metode na sučelju Comparator

```
Comparator.<Student8>naturalOrder()
```

Primjer 8. Ugrađeni kompozitni komparatori

- Umjesto pisanja kompozitnog operatora može se koristiti default metoda thenComparing iz sučelja Comparator
- Ista funkcionalnost s prethodnog slajda mogla se zapisati i ovako: